

KÚRIA

Bfv.II.1038/2012/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. április 25. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Keszthelyi Városi Bíróság 2.B.162/2010/25. számú ítéletét, illetőleg a Zalai Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság Bf.67/2011/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Keszthelyi Városi Bíróság a 2010. december 3. napján megtartott tárgyláson kihirdetett 2.B.162/2010/25. számú ítéletében a terhelt bűnösségét folytatólagosan elkövetett csalás büntetében (Btk. 318. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont) és hitelsértés vétségében (Btk. 330. §) állapította meg, amiért őt halmazati büntetésül 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre és 2 évi közügyektől eltiltásra ítélte. Elrendelte a terhelt két korábbi ügyében kiszabott 1 év 6 hónap, illetve 2 év börtönbüntetés végrehajtását. Kötelezte kártérítés és bűnügyi költség megfizetésére.

A Zala Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság a 2011. május 3. napján megtartott nyilvános ülésen meghozott Bf.67/2011/6. számú ítéletében a városi bíróság ítéletét a bűnügyi költségre vonatkozó részében megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

A Keszthelyi Városi Bíróság első fokú ítéletében megállapított és a Zala Megyei Bíróság másodfokú ítéletében maradéktalanul megalapozottnak talált tényállás szerint a sértett 2009. év második felében vállalkozóként dolgozott és e tevékenységével összefüggésben több rendezetlen kintlévősége keletkezett. Adósai fizetetlen, jelentős összértékű tartozásai miatt a gazdálkodása elnehezült, ezért elhatározta, hogy a kintlévőségek kezelésével, illetve behajtásával erre szakosodott személyt fog megbízni.

Ilyen előzmények után - ajánlásra - 2009. szeptember 27. napján egy keszthelyi autókereskedésben történt találkozó alkalmával megismerkedett a terhelttel, mint követeléskezeléssel foglalkozó és e területen jártas személlyel, akit tájékoztatott a problémájáról. A terhelt ekkor személyesen is megerősítette a sértett előtt, hogy az általa vezetett gazdasági társaságok egyike (Bt.) legálisan adósságok rendezésével foglalkozik. 2009. szeptember 28. napján K-en az ún. fenéki benzinkúton (MOL benzinkút) történt újabb találkozásuk alkalmával a terhelt és a sértett szóban visszterhes megbízási szerződést kötött a sértett fizetetlen követeléseinek behajtására. Másnap (2009. szeptember 29.) ugyanitt találkoztak. Ekkor a terhelt munkadíj előlegként 150.000,- forint készpénzt kért és kapott a sértettől a vállalás teljesítésével kapcsolatban megígérve, hogy a szerződést írásba foglalja, és azzal aláírása végett jelentkezik a sértettnél. Erre ugyan nem került sor, azonban a terhelt több alkalommal is találkozott a sértettel, amikor a sértett jelenlétében kezdeményezett telefonhívásokkal, beszámolókkal igyekezett annak látszatát kelteni, hogy a megbízási teljesítésén munkálkodik. Egy ízben a sértett jelenlétében folytatott megbeszélést az egyik adóssal, mely egy konkrét eredmény nélküli, kötetlen beszélgetés volt, ám az említett körülmények mellett alkalmas volt a sértett gyanakvásának elaltatására, egyben bizalmának elnyerésére. Valójában a terheltnek már a szerződéskötéskor sem állt szándékában a vállalás teljesítése és evégből érdemi lépéseket sem tett. Szándéka jogtalan haszonszerzésre irányult. A sértettől átvett munkadíjelőleget nem a megbízási teljesítésére fordította, azzal a sértett tudta és beleegyezése nélkül rendelkezett, a sértett felé a mai napig nem számolt el.

A terhelt a sértett bizalmát elnyerve a találkozósaik egyikén közölte, hogy egy nagy értékű jármű tehermentesítéséhez 2,5 millió forintba volna szüksége rövid lejáratú, mindössze egynapi kölcsön útján, amire a sértettet igyekezett rábírni. A sértett meggyőzése érdekében egy Citroen gyártmányú, az eljárás adatai alapján pontosabban be nem azonosítható gépkocsi törzskönyvét és egy szerződést is bemutatott. Utóbbi szerint a terhelt egy k-i székhelyű autókereskedés tulajdonosa. A sértett előbb elzárkózott az ügylet elől, azonban a terhelt folyamatos győzködése eredményeként 2009. október 5. napján a h-i ún. nagy parkolóban történt találkozás alkalmával egymillió forint készpénzkölcsönt nyújtott a terhelt által megjelölt célra és egynapi futamidőre. A terhelt azonban az átvett összeget sem a lejáratkor, sem később nem szolgáltatva vissza, bár a sértettet folyamatosan hitegette. Az összeggel a mai napig nem számolt el, miként ez már a kölcsönszerződés megkötésekor sem állt szándékában. Cselekvősege során - miként korábban is - a jogtalan haszonszerzés motiválta.

A terhelt folytatólagosan elkövetett cselekményével közvetlen ok-

okozati összefüggésben a sértett 1.150.000,- forint kárt szenvedett, amely a mai napig nem térült meg.

II/2.

A k-i székhelyű Bt. 2007. október 3. napján CHF alapú kölcsönszerződést kötött a sértettel a Nissan Navara típusú gépkocsi megvásárlására. A szerződés alapján a sértett 100 havi futamidőre 6.000.000,- forint kölcsönt folyósított a Bt. részére, amelyet havi részletekben kellett a társaságnak törlesztenie. A szerződés szerint a kölcsön elsődleges fedezete maga a gépkocsi volt, melyre a sértett hitelező javára vételi jog, valamint elidegenítési és terhelési tilalom került bejegyzésre.

A terhelt és társa, K I azzal a céllal, hogy autókereskedéssel foglalkozzanak a K-en, 2009. november 10. napján kelt társasági szerződés módosításával a Bt. bel- és kültagjának helyébe léptek, megszerezve egyben a jogelődök társasági részesedését. A jogügylet során a terhelt és társa tudomást szereztek arról is, hogy a Bt. a Zrt. sértett által folyósított kölcsönből megvásárolta és birtokolja a Nissan Navara típusú gépkocsit, és a társaság a kölcsönből 24 havi részletet teljesített. A terhelt és társa szerződésben kötelezték magukat, hogy a kölcsön részleteit 2009. novembertől mint jogutódok fizetik, és a gépkocsit birtokba vették.

Bár a jogutódlás során a Bt. beltagja K I lett, azonban a társaság tevékenységét érdemben a kültag terhelt irányította és intézte, a gépkocsit is ő maga használta. Mivel a gépkocsi törlesztő részleteit a Bt. nem fizette, a sértett 2009. december 22. napján felmondta a kölcsönszerződést, egyben felszólította az adóst a fedezeti eszköz, azaz a gépkocsi visszaszolgáltatására; utóbbi bonyolításával a Kft-t bízta meg. A Kft. alkalmazottja felvette a kapcsolatot a terhelttel, akit szóban is tájékoztattott a szerződés felmondásáról, és többször határidő tűzésével felhívta a gépkocsi visszaszolgáltatására. A terhelt ezen alkalmakkor rendre ígéretet tett a hátralékos részletek kifizetésére, végső soron a gépkocsi birtokba adására, azonban a felszólításoknak különböző ürügyekre hivatkozva egyszer sem tett eleget, így a sértett hitelezőnek a fedezeti vagyontárgyból történő kielégítését megghiúsította.

A sértett 2010. január 29. napján tett büntető feljelentése nyomán indult nyomozás során a rendőrség a terhelt bejelentése alapján 2010. március 19. napján egy nagykanizsai márkaszervizben lefoglalta, majd a sértettnek visszaszolgáltatta a gépkocsit.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt meghatalmazott védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melynek jogszabályi alapjaként a Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontjára hivatkozott. A védő a terhelt csalásként értékelt cselekménye vonatkozásában vitatta a tényállási elemek teljes körű

meglétét. A megbízási szerződés kapcsán a jogkövetkeztetések körébe sorolta azt a megállapítást, hogy a terheltnek már szerződéskötéskor sem állt szándékában a vállalásának teljesítése, és e következtetést teljesen megalapozatlannak találta, mivel álláspontja szerint a történeti tények ezt nem támasztották alá. A kölcsönügylet körében megtévesztést a terhelt részéről kizárólag a csalás megállapítása szempontból nem releváns tények vonatkozásában, a kölcsönvétel céljára, illetve a kölcsön kieszközlésére vonatkozóan látott. Hiányolta a terhelt teljesítőképességének vizsgálatát. Kifogásolta a tévedésbe ejtés mellett a tévedésben tartás külön elkövetési magatartásként történt értékelését és a terhelt bűnösségének megállapítására e körben sem látott lehetőséget. Ugyancsak anyagi jogszabályt sértőnek tartotta a védő a terhelt bűnösségének megállapítását a hitelsértés vétségében. Kifogásolta, hogy még az sem került megjelölésre, hogy a törvényi tényállás melyik fordulatát rótt a bíróság a terhelt terhére. Mivel a sértett a vételi jogát nem érvényesítette a védő szerint egyik fordulatot sem valósult meg. Eseti döntésekre utalva állította, hogy a bűncselekmény mindkét fordulata csak aktív magatartással követhető el, és hivatkozott arra is, hogy a terhelt a gépkocsit nem rejtette el, nem titkolta el és egyéb módon sem vonta el a kielégítés alól. Az általa kifejtettekre tekintettel a védő a terhelt mindkét bűncselekmény tekintetében történő felmentését indítványozta. Jelezte egyúttal, hogy a terhelt jelen ügyben kiszabott börtönbüntetése az ítéletben a Marcali Városi Bíróság előtt folyamatban lévőnek megjelölt ügyben jogerősen kiszabott börtönbüntetéssel összébüntetésbe foglalásra került.

A Legfőbb Ügyészség a BF.2154/2012. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát a tényállást támadó részében a törvényben kizártnak, érdemben pedig alaptalannak jelölte meg, és a támadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta. Átiratában utal arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban a tényállás megalapozatlansági hibáira hivatkozás nem vehető figyelembe, az irányadó tényállás alapján pedig a terhelt bűnösségének megállapítása mindkét cselekményben az anyagi jogi szabályokkal összhangban áll.

A Kúria nyilvános ülésén a terhelt védője a felülvizsgálati indítványában foglaltakat változatlanul fenntartotta és a terhelt felmentését kérte valamennyi terhére rótt bűncselekményben. A legfőbb ügyészi átiratban foglaltakra figyelemmel utalt rá, hogy tényállást nem kívánta támadni. Amikor a csalás tekintetében a megtévesztés hiányára utalt, az eljárt bíróságok jogkövetkeztetésének helyességét és megalapozottságát vitatta. A hitelsértés tekintetében ismét sérelmezte, hogy még az elkövetési fordulat sincs rögzítve. Az eseti döntésekre hivatkozva állította, hogy a gépkocsi rendőrség általi feltalálásának a Legfelsőbb Bíróság döntéseinek tükrében nem lehet relevanciát tulajdonítani.

A legfőbb ügyész képviselője felszólalásában az átiratukban foglaltakat maradéktalanul fenntartotta, és a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozat hatályában fenntartására tett indítványt.

A terhelt felszólalásában csatlakozott a védőjéhez. Sérelmezte egyúttal, hogy az alapeljárásban valamennyi bizonyítási indítványát elutasították.

A védő felülvizsgálati indítványa alapján eljárva a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 423. §-ának (4) és (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján, továbbá a hivatalból vizsgálandó ún. abszolút eljárási szabálysértések szempontjából {Be. 416. § (1) bekezdés c) pont} bírálta felül.

A jogerős határozatot eljárásjogi okra alapított felülvizsgálati támadás nem érte. A Kúria hivatalból vizsgálandó, a Be. 373. § (1) bekezdésének I/b)-c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértést nem észlelt. Utal azonban arra, hogy bár a jogerős határozat indokolása esetenként alappal kifogásolható, a Be. 373. § (1) bekezdésének III/a) pontja szerinti eljárási szabálysértés, vagyis a jogerős ítéletet felülbírálatra alkalmatlanná tevő indokolási kötelezettség elmulasztása fel sem merülhet, mivel az ügy büntetőjogi főkérdései - az indokolás pontosítása mellett - egyértelműen nyomom követhetők.

A Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében - egyebek mellett - felülvizsgálati ok, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A védő a terhelt valamennyi cselekménye [tehát a folytatólagosság egységében értékelt két csalási cselekmény, és a hitelsértés] tekintetében erre a felülvizsgálati okra hivatkozott.

A terhelt két csalási cselekménye kapcsán a védő felülvizsgálati indítványának alaptalansága lényegében egyetlen kérdés eldöntéséből oly módon következik, hogy a további kérdések vizsgálata - és e körben a védő esetlegesen helyes észrevételei - az indítvány elbírálására nem hatnak ki.

Az eldöntendő kérdés - melyben az eltérő álláspontok a védői felülvizsgálati indítványban és az arra tett legfőbb ügyészi észrevételben is nyomon követhetők - az, hogy a tény vagy a jogkérdések sorába illeszkedik a jogerős ítéletnek az a megállapítása, mely szerint a terheltnek a sértettel kötött megbízási szerződés megkötésekor és a munkadíj előleg átvételekor sem állt szándékában vállalása teljesítése, illetve, hogy az

1.000.0000,- forint pénzkölcsön átvételekor nem állt szándékában a kölcsön visszafizetése. A védő felülvizsgálati indítványában e megállapítások helyességét vitatta, és álláspontja szerint ezt meg is tehette, mivel - és ezt alátámasztandó a Legfelsőbb Bíróság eseti döntésére is hivatkozott - a terhelt szándékára, tudattartalmára levont következtetés jogi következtetés tárgya, és nem olyan ténymegállapítás, amely a felülvizsgálati eljárásban eredménnyel nem támadható. A legfőbb ügyészi álláspont szerint ugyanakkor az említett két megállapítás olyan ténymegállapítás, amely a felülvizsgálati eljárásban eredménnyel nem támadható.

A Kúria e kérdéskörben a legfőbb ügyészi állásponttal értett egyet. A következetes bírói gyakorlat szerint az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, hanem ún. belső történések, tudati tények is lehetnek. A tudati tények vitatása a jogerős határozat által megállapított tényállás támadásának tekintendő, emiatt a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt. [BH 2011.3] A Legfelsőbb Bíróság ezen eseti döntésében is hivatkozott, BH 2005.167 számon közzétett eseti döntés kiemeli, hogy a bíróság tényfelderítési kötelezettsége kiterjed minden a büntetőjogi elbírálás szempontjából lényeges, releváns jelenségre. Az ennek eredményeként az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek. E tudattartalom ténybeli megállapítását azonban határozottan el kell különíteni a bíró ítélezési tevékenységének másik alapvető területétől, a megállapított tények jogi értékelésétől: a büntetőjogi felelősség kérdésében történő döntéstől, a cselekmény minősítésétől és a büntetés kiszabásától. Míg ugyanis az előbbi esetben a különböző tartalmú bizonyítékok egybevetésére, megszerzésük törvényességének vizsgálatára, valóságtartalmuknak, bizonyítóerejüknek a logika szabályai szerinti mérlegelésére, ennek eredményeként tények megállapítására kerül sor, addig a jogi értékelés a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. A bíróság előző tevékenységéről ítéletének bizonyítékokat mérlegelő részében, míg az utóbbiról annak jogi indokolásában ad számot. A pontos elhatárolhatóság érdekében követelmény az, hogy a bírói ténymegállapítások sem fizikai, sem pedig tudati tények vonatkozásában ne jogi fogalmak, a törvény általános, illetve különös részében szereplő, vagy a jogtudomány és a joggyakorlat által értelmezett jogi kategóriák [szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.], hanem konkrét tények, cselekmények legyenek.

A védő által hivatkozott - BH1998.526 szám alatt közzétett - eseti döntésben foglaltak a cselekmény megvalósítása során meglévő, pszichikus viszony, az akarati érzelmi viszonyulás, a terhelt

szándékossága vagy gondatlansága tekintetében megállapított jogi tények vonatkozásában rögzítette, hogy azok jogi következtetés tárgyai. Esetünkben ezzel szemben az a megállapítás, hogy a terheltnek az ügyletek megkötésekor teljesítési [tehát szolgáltatási, kölcsön visszafizetési] szándéka nem volt, olyan tudati ténymegállapítás, amely a felülvizsgálati eljárásban eredménnyel nem támadható.

A Kúria ezért e megállapítások megalapozottságát nem vizsgálhatja, miután ezt a törvény kizárja, következésképpen a terhelt bűnössége tárgyában a védő által sérelmezett ténymegállapítások alapul vétele mellett kellett állást foglalnia. A terhelt teljesítési és visszafizetési szándékának hiányában cselekménye a sértett büntetőjogilag releváns megtévesztéseként értékelendő. A két összeg átadásakor a megtévesztő cselekményekkel oksági kapcsolatban a károkozás - és ezzel egyidőben a csalás bűncselekménye is - befejeződött. Ez utóbbi megállapítást a védő felülvizsgálati indítványa sem teszi kétségesse. A kifejtettek mellett a terhelt bűnössége szempontjából már nincs jelentősége annak, hogy a kölcsönvétel milyen célból történt, e tekintetben a terhelt megtévesztette-e a sértettet, miként alakult a terhelt a teljesítőképessége, illetve, hogy a terhelt a sértett megtévesztését követően a tévedését igyekezett fenn is tartani. Kétségtelenül pontatlan az első fokú ítélet jogi indokolásának az a megállapítása, hogy a terhelt a tényállásszerű elkövetési magatartás mindkét fordulatát megvalósította, mivel a tévedésben tartás csak annak róható fel, akinek a tévedés kialakításában a bűnös közreműködése nem állapítható meg. Ugyanitt a kölcsönszerződés célja tekintetében történt megtévesztésre utalásnak sincs helye, mivel az a kár bekövetkezésével releváns oksági kapcsolatba nem hozható.

Alaptalannak találta a Kúra a védő felülvizsgálati indítványát a terhelt bűnösségét a hitelsértés vétségében vitató részében is. Azt állapította meg, hogy bűnösségének a kimondása összhangban áll az anyagi jogi szabályokkal annak ellenére is, hogy a védő több felvetése helytálló és a jogerős ítélet szerkezete, illetve indokolása is kifogásolható. E hiányosságok azonban a terhelt büntetőjogi felelősségét nem kérdőjelezték meg.

Felülvizsgálati indítványában a védő alappal kifogásolta az elkövetési fordulat megjelölésének hiányát, és helyesen hivatkozott arra is, hogy a hitelsértés vétségének mindkét fordulata csak aktív magatartással követhető el. A terhelt a hitelsértés bűncselekményét a hitele fedezetének elvonásával valósította meg akkor, amikor a sértett vételi jogának írásban történt érvényesítését követően [és e körben téves a védőnek a vételi jog érvényesítésének hiányára hivatkozása] a gépkocsi átvétele érdekében nála megjelenő B L előtt eltagadta, eltitkolta,

hogy a gépkocsi a birtokában van. Azt állította, hogy a gépkocsi a Bt. beltagjánál, K I-nál van. A gépkocsi birtoklásának eltagadása, és annak az állítása, hogy más birtokában van olyan aktív magatartás, amely a hitelsértés bűncselekménye körében a fedezet elvonásaként értékelendő.

A Kúria pusztán ítéletszerkesztési hibának tekintette, hogy mindez nem a jogerős ítélet szerkezetileg tényállásként megjelölt részében szerepel. Ott ugyanis az első fokon eljáró bíróság valóban csak annyit rögzített, hogy a terhelt a gépkocsi visszaadására vonatkozó felszólításoknak „különböző ürügyekre hivatkozva egyszer sem tett eleget”. A védő alappal vethette fel az aktív magatartás egyértelmű rögzítésének hiányát. A Kúria gyakorlata azonban töretlen abban, hogy nem pusztán az ítéletben tényállásként szerepeltetett részben feltüntetettek tekinteti a tényállás részének, hanem e körbe vonja a határozatszerkesztési pontatlanság folytán az ítélet más részében – leggyakrabban a bizonyítékok értékelése körében – szereplő ténymegállapításokat is. Jelen esetben az első fokú ítélet 8. oldalának utolsó bekezdésétől kezdődően a következő oldal közepéig terjedő részben az első fokú bíróság rögzíti, hogy a tényállást a terhelt tagadásával szemben B L és K I tanúk vallomása alapján állapította meg. K I állítása mellett a terhelt is elismerte, hogy a gépkocsit a vádbeli időszakban ő használta. B L ugyanakkor következetesen állította, hogy K I-nal és a terhelttel kapcsolatba lépve ők egymás ellenében állították, hogy éppen kinél van az autó. B L-nak a gépkocsi hollétéről tudomása nem volt, ellenkező esetben azt visszavette volna. Az itt írtak töltik ki tartalommal azt a tényállási részben rögzített megállapítást, hogy a terhelt a gépkocsi visszaadására vonatkozó felszólításoknak „különböző ürügyekre” hivatkozva nem tett eleget. A Kúria rögzíti ezért, hogy a hitelsértés bűncselekménye ezen állítás időpillanatában megvalósult és befejeződött, amiből következően a terhelt bűnösségét érintően a védőnek minden későbbi történésre hivatkozása közömbös és relevanciával nem bír.

A Kúria a kifejtettek alapján megállapította, hogy a jogerős ítéletnek a terhelt bűnösségét megállapító rendelkezései a büntetőjog anyagi szabályaival összhangban állnak. A védő felülvizsgálati indítványa alaptalan, ezért a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatot a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3.§-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418.§-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e)

vagy g) pontján alapul. A Be. 421.§-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival, azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2013. április 25.

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. a tanács elnöke, Dr. Kiss Sándor s.k. előadó bíró, Lászlóné Dr. Verebélyi Edina s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

*bírószági ügyintéző
NYM*